

Notat

2. maj 2018
JVC/VK/AKF/BB/MW

Evaluering af nedsættelse af færgetaksterne samt muligheder for vækst og udvikling på øerne

Evaluering af landevejsprincippet – kort beskrivelse fra de enkelte kommuner:

Læsø Kommune

Effekten af landevejsprincippet har først og fremmest været en meget stor fremgang på rejsende til øen. Prisen har vist sig at have udgjort den forventede barriere. Der har særligt været en betydelig fremgang i skuldersæsonen.

Økonomisk har 2,6 mio. kr. i støtte afledt 9,2 mio. kr. i nettoomsætning på Læsø. Endvidere fik staten 1,3 mio. kr. tilbage i moms af afledt meromsætning.

I forhold til godstransporten har landevejsprincippet styrket forudsætningerne for at drive erhverv på lige vilkår på øer, og ligeledes forbedret servicevilkår til øerne fra fastlandet.

Afledte effekter har været et behov for kapacitetstilpasning i færgetrafikken, samt at stigning i frekvens medfører øget slitage og bemanding.

Fanø Kommune

Efter landevejsprincippet har Fanø Kommune oplevet en markant øget bosætning og mange turister i skuldersæsonen.

Cykler er blevet gratis, hvilket betyder meget for endagsturister fra Esbjerg samt pendlere mellem Esbjerg og Fanø. Fanø Kommune har samtidig med nedsatte færgepriser nedsat forældrebetalingen for vuggestuer og dagpleje for at understøtte bosætningen. Der er sket udbygning af stisystemer for at understøtte cykelturismen.

Campingvogne er gratis i skuldersæsonen, hvilket gør Fanø konkurrencedygtig for weekendcampister.

De lave færgepriser har gjort det muligt at tiltrække store idrætsarrangementer for familier, f.eks. har der i påsken været et internationalt orienteringsløb med 1800 deltagere (rigtig mange havde hele familien med).

Der er placeret flere festivaler (kunstfestivaler, musikfestivaler, strikkefestival o.a.) i skuldærsæsonen, som tiltrækker mange turister. De lave færgepriser gør det attraktivt at tage til Fanø også for få dage.

Samsø Kommune

Tilbagemeldingen fra både landbrug og produktionsvirksomheder er, at hvis godsstøtteordningen ikke var kommet ville der være blevet nedlagt arbejdspladser i både landbruget og følgeerhvervene på grund af den hårde konkurrence på frugt & grønt.

Vurderingen er, at godsstøtteordningen samlet set har været en kraftigt medvirkende faktor til, at der er bevaret ca. 100 helårsarbejdspladser på Samsø i landbruget og inden for produktion, forarbejdning og pakning af frugt & grøntsager. Dette er i Samsø-målestok et meget stort tal.

De billige færgebilletter til turisterne har medført en markant vækst i turismen på op imod 30% alt efter, hvilken måned der er tale om. Væksten i trafikken er højst i de måneder, der er tættest på sommerferieperioden. Det har medført både en udvidelse og en styrkelse af turistsæsonen, og tilbagemeldingerne fra erhvervet er meget positive.

Der har været en stor fremgang i antal gæster, som besøger Samsø flere gange i løbet af året. De mange ekstra turister er med til at øge antallet af forretninger og restauranter, hvilket også kommer de fastboende til gode. Turismen er i højere grad med til at sikre grundlaget for og variationen i forretninger på Samsø.

Sidst, men absolut ikke mindst, ser det ud til at være lykkedes at stoppe faldet i befolkningstallet, som har været uændret siden 2015.

Ærø Kommune

Indførelsen af landevejsprincippet har været med til at skabe vækst på Ærø i form af et øget antal tilflyttere, øget turisme og forbedrede erhvervsvilkår.

Det er blevet økonomisk overkommeligt at bosætte sig på øen og holde den fysiske kontakt med venner og familie for både tilflyttere og allerede etablerede familier på Ærø. Det er i 2017 lykkedes at få flere tilflyttere og færre fraflytninger end normalt. Vi havde 529 tilflyttere og 475 fraflytninger i 2017. Det lykkedes at fastholde befolkningstallet i 2017, modsat en normal nedgang på mellem 100 til 150 borgere om året.

De lavere færgepriser har ligeledes forbedret vilkårene for pendlere. Det er blevet mere realistisk at bo på Ærø og pendle til arbejde en eller flere gange om ugen, evt. i kombination med muligheden for hjemmearbejdsplads. Det er ligeledes blevet økonomisk overkommeligt at pendle til øen for at arbejde. Dette har så medført, at man kan tiltrække et bredere ansøgerfelt i forhold til opslåede ledige stillinger i både den offentlige og private sektor.

Vi oplever ligeledes en enorm vækst i antallet af iværksættere, som har glæde af lavere færgepriser, som giver mere fair konkurrencevilkår for erhvervslivet. De lavere færgepriser har ligeledes udvidet turistsæsonen og givet de mange turisterhverv et bedre indtægtsgrundlag.

Langeland Kommune (Strynø)

Der kan ikke dokumenteres vækst på Strynø som følge af landevejsprincippet. Folketallet på Strynø er faldet i perioden med landevejsprincippet, og der kan ikke dokumenteres effekter i forhold til udvikling i ledighed og iværksætterier.

Det kan ikke udelukkes, at såfremt det var muligt at anvende tilskuddet til ekstra afgange i stedet for en lille prisreduktion, ville det have større effekt for beboerne og bosætningen på Strynø.

Det er svært at sammenligne forholdene for Strynø med forholdene for Læsø, Fanø, Ærø og Samsø. Strynø er en "småø" og udfordringerne er derfor helt anderledes. Der er tale om en begrænset passagemængde på Strynøfærgen.

Selvom landevejsprincippet ikke har medført en dokumenteret effekt på udviklingen på Strynø, udtrykker øens beboere, at de vurderer, at der har været flere besøgende på øen efter indførelse af landevejsprincippet/takstnedsættelser.

Muligheder for yderligere vækst og udvikling

Havne- og færgepulje

Implementering af landevejsprincippet udenfor skolernes sommerferie har givet store resultater for øerne i Danmark. Den videre udvikling af øerne bliver imidlertid begrænset af færgekapaciteten. Derfor bør det næste skridt i udvikling af øerne være at arbejde med færgekapaciteten til de danske øer.

I årene 2008-2010 blev der oprettet en havne- og færgepulje til de danske øer i kølvandet på kommunalreformen. En rapport om småøerne konstaterede, at mange færgeruter trængte til en opgradering af tonnagen på det tidspunkt, hvor kommunerne overtog ansvaret for færgefarten fra amtterne. I alt blev der over tre år stillet 260 mio. kroner til rådighed for færge- og havneprojekter. Puljen kunne kun søges af kommuner.

Vi forestiller os en gentagelse af puljen. Nye initiativer på fægeområdet kan delvis finansieres af kommunerne, men omkostninger ved færgeprojekterne er høje i forhold til antallet af beboere på øerne. Ofte kommer omkostningerne i projekteringsfasen op på syv-cifrede beløb, uden at kommunerne har garanti for, at projekterne kan blive realiseret. Vi forestiller os en pulje målrettet:

- Investeringstilskud til projektering og implementering af forøgelse af kapaciteten til øerne i forbindelse med indfasning af landevejsprincippet
- Udvikling og opstart af nye koncepter på fægeområdet mht. teknologi, drift, rutenet mm.
- Samarbejdsprojekter mellem kommuner og øer

Fuld implementering af landevejsprincippet

Ø-kommunerne vil gerne kvittere for den store indsats, som Udvalget for Landdistrikter og Øer har ydet i forbindelse med indførelse af landevejsprincippet, og som har medført lavere færgepriser næsten hele året.

Det har været et vigtigt skridt mod trafikale ligestilling af de små øer og ø-kommunerne med resten af landet. De lavere færgepriser har ligeledes været med til at skabe vækst og fastholde bosætningen på øerne, og det har været en vigtig håndsrækning i øernes kamp for udvikling frem for afvikling.

Så vi er tæt på ligestilling – men der mangler lidt endnu.

Vi mangler nu kun det sidste, som er en fuld indførelse af landevejsprincippet hele året, dvs. inklusive sommerferien og fjernelse af grundbeløbet på 10 kr. pr. person pr. enkelrejse, hvilket kan gøres for forholdsvis få midler.

Vi har en tro på, at der stadig er politisk opbakning til, at landevejsprincippet indføres for hele året inkl. sommerferien.

Den fulde indførelse af landevejsprincippet vil sikre en trafikale ligestilling med anden infrastruktur i Danmark, som jo heller ikke har højere afgifter om sommeren. De lavere færgepriser hele året vil ligeledes understøtte en mere enkel billettering og mere gennemsigtige priser for passagererne.

Fælles erhvervsfond for ø-kommunerne

I alle fem ø-kommuner er finansiering af iværksætter-ideer en stor udfordring, idet etablerede banker og kreditinstitutioner er meget tilbageholdende overfor deltagelse.

Vi ser en mulig løsning på denne udfordring i form af oprettelse af en fælles Ø-Erhvervsfond, som vi ønsker at arbejde for i fællesskab.

Status på arbejdet er, at:

- Samsø har tidligere etableret Samsø Iværksætterfond med knap 1 million i beholdningen.
- Læsø råder over en fond, der pt. har ca. 800.000 kr. til erhvervsfremme på Læsø.

Det er vurderingen, at såfremt de 5 ø-kommuner indgår i en fælles Erhvervsfond, skal Fondens kapital udgøre 70 mio. kr.

For at sikre en sådan Fondskapital, forudsættes der støtte fra stat, regioner, kommuner, erhverv og fonde.

Der skal etableres en Fondsbestyrelse bestående af

- Erhvervsfaglig repræsentation fra hver kommune.
- Politisk repræsentation fra hver kommune.
- Ledelsesmæssig repræsentation fra hver kommune
- Statslig og regional repræsentation, såfremt der ydes støtte til etablering af en erhvervsfond

Der skal etableres et indstillingsudvalg, hvor hovedvægten i repræsentationen fra hver kommune skal være en erhvervs og finansieringsmæssig indsigt.

Vedtægter for Bornholms Erhvervsfond kan danne udgangspunkt for udarbejdelsen af egne vedtægter.